

Nº 10

Göyərçin

2004

ISSN-0207-4710

“R” HƏRFİNİN NAĞILI

Rafiq YUSİFOĞLU

Altay QULİYEV

Biri var idi, biri yox idi, hərflərin arasında bir “R” hərfi var idi. Dil öyrənən, yazı-pozu öyrənən uşaqlar bu hərfdən yamanca qorxurdular. Bu hərfi yazmaq iş qurtarsaydı nə vardı ki? Məsələ bunda idi ki, “R” hərfini yazmaq yox, tələffüz etmək adamı dəhşətə gətirirdi. Əslində “R” səsi o qədər də çətin səs deyildi. Ancaq onun vahiməsi uşaqları elə basırdı ki, “R” demək istəyəndə tamamilə başqa səslər, ya “L”, ya da “Y” alınırdı...

Yaxşı yadımdadır, bir dəfə meşəyə alça yığmağa getmişdik. Vaqif adlı bir dostumuz qəflədən qışqırdı:

- Uy, Uy, uy... Ayı məni yedi...

Hamımız evə sarı götürüldük. Açıqlığa çıxanda bir az toxdadıq. Qorxa-qorxa gözümüzü meşə yoluna dikdik. Bir azdan Vaqif da qaça-qaça

gəldi. Biz onun başına toplaşdıq. Dostumuzun üzü bir balaca şişmişdi. Məlum oldu ki, o, bilmədən it arısının yuvasına toxunub. Hirsələnən arılar isə Vaqifin üstünə düşüblər. O da “R” hərfini tələffüz edə bilmədiyindən arı əvəzinə ayı deyib. Bircə səsin dəyişməsi balaca arını dağ boyda ayıya çevirib və bizim hamımızı pərən-pərən salıb. Bəli, bu başı bəlalı “R” hərfi uşaqların başına qəribə işlər gətirib.

Bir dəfə babam kənddən bizə meyvə gətirmişdi. O, iri bir armud götürüb kiçik qardaşımı yanına çağırırdı:

- Hə, indi de görüm bu meyvənin adı nədir?

İşi çətinə düşən, “R” hərfinin vahiməsindən qorxan qardaşım dilləndi:

- Baba, mən bunu yox, alma istəyirəm.

Məsələnin nə yerdə olduğunu bilən babam

gülümsündü, qardaşımın vəziyyətdən çıxmağı bacarması onun xoşuna gəldi. Dedi ki, eybi yoxdur, bu meyvənin adını deməsən də olar, al dişinə çək!

Qardaşım həvəslə razılıq verdi. O, armudu ləzzətlə dişinə çəkdi. Elə acgözlüklə yedi ki, gəl görəsən. Onun əlində əlac olsa armudla birgə həmin sözdəki “R” hərfini də birdəfəlik yeyər, bununla da uşaqların canını qurtarardı.

Ancaq heç bir xeyri yox idi. “R” hərfi qardaşımı kölgə kimi izləyirdi.

Nəhayət, bir gün möcüzə oldu. Qardaşım traktor kimi tırlıdamağa başladı. Tırrr, tırrrr... Onun tırlıtısından qulaq tutulurdu. “R” səsi çox əzəmətlə səslənirdi. Qardaşım yalnız indi hiss etdi ki, “R” hərfi olmadan heç tırlıtı da ola bilməz...

Beləliklə, qardaşım “R” hərfini tələffüz etməyi əməlli-başlı öyrəndi. O, sevinir və öyünə-öyünə deyirdi:

- Ta mən böyümüşəm, ona görə “R” hərfi mənim sözümə baxır...

QƏND HAQQINDA MƏSƏLƏ

Uşaqlar şirin çaya yamanca dadanmışdılar. Bunu hiss edən ata oğlanlarını yanına çağıraraq dedi:

- Gəlin sizə bir məsələ verim. Görək kim tez həll eləyəcək.

Oğlanlar razılaşırdılar. Ata məsələnin şərtini söylədi:

- Evdə beş nəfər var. Hər adamın stəkanına dörd qənddən hesablasaq, səhər-səhər cəmi neçə qənddən istifadə etmiş oluruq?

Uşaqlar qələm, kağız götürüb işə girişdilər. Elşən dedi:

- Bunu hesablamağa nə var ki? Dördü beşə varanda iyirmi eləyir.

Sərxan onun sözünü kəsdi:

- Düz deyil. Biz səhər-səhər iyirmi yox, cəmi iyirmi iki qənddən istifadə edirik.

Ata soruşdu:

- Bu necə olur axı?

Sərxan gülə-gülə cavab verdi:

- Ona görə ki, Elşən stəkana 4 yox, 6 qənd salır.

Ata güldü. Elşən isə qıpqırmızı qızardı.

arsı adlı çox ağıllı, namuslu, bacarıqlı bir oğru var idi. Onun əlindən hər iş gəlirdi. Bütün ölkədə Marsini tanıyır, ona hörmət edirdilər.

Marsinin bu qədər sevilməsi kralın xoşuna gəlmədi. Onu yanına çağıraraq soruşdu:

- Doğrudanmı sən əlindən hər iş gəlir? Bəlkə sən oğurluq eləməyi də bacarırsan?

- İndiyəcən oğurluq eləməmişəm, bundan sonra da eləməyərəm.

Krala da elə bu lazım idi. Marsiyə əmr etdi ki, mənim tarlamda indi 12 əkinçi yer şumlayır. Əgər onların kotanlarını öküzləri qarışıq oğurlaya bilməsən, ölümünü gözünün altına al. Yox əgər bu işi bacarsan, çamaatdan oğurladığım qızıl-gümüşün hamısını sənə verəcəyəm.

Marsi dilxor olub anasının yanına getdi. Anası ona təskinlik verib dedi ki, oğlum, sən ki ağıllı oğlansan, fikirləş bir çarə tap.

Marsi fikirləşdi, fikirləşdi, birdən şən halda gülümsündü və anasına dedi:

- Anacan, mənə 12 qara cücəsi olan bir toyuq tapıb gətir, qalanı ilə işin olmasın.

Marsi cücəli toyuğu götürüb meşəyə getdi. Onları buraxıb qışqırdı:

- Cücəli toyu-

ğa baxın, cücəli toyuğa baxın. Əgər kim onları tuta bilsə, səadətə qovuşacaq.

- Əkinçilər əllərindəki işi qoyub cücələri tutmağa çalışdılar. Marsi firsətdən istifadə edib öküzləri kotan qarışıq qabağına qatıb evlərinə apardı.

Kral bunu eşidib dilxor oldu. Yenə Marsini yanına çağıraraq dedi:

- Eşitdim ki, öküzləri oğurlaya bilmisən, indi bacarırsansa, mənim ambarımdan taxılı oğurla. Bacarsan hakimiyyəti sənə verəcəyəm, bacarmasan boynun vurulacaq.

Kral qoruqçulara sayıq olmağı tapşırırdı. Marsi bir uyuq düzəldib paltarını ona geyindirdi və gətirib onların yaxınlığında yerə sancdı. Keşikçilər onu görüb elə bildilər ki, Marsidi. Tez onu daş-qalaq elədilər. Sevincək gedib krala dedilər ki, arxayın ol, Marsini öldürdük.

Bundan istifadə edən Marsi gecə ilə taxılı daşıyıp öz həyətlərinə yığdı.

Kral dedi:

- Marsi, bu sınaqdan da çıxdın. İndi də mənim kürən atımı oğurlamalısən. Oğurlaya bilsən, öz taxt-tacımı sənə verəcəyəm, bilməsən səni öldürəcəyəm.

Marsi qiyafəsini dəyişib at ilxısının tövləsinə gəlib qapını döy-

Rəssam ORXAN

MAÇAR NAĞILI NAMUSLU OĞRU

dü. Mehtərlər əvvəlcə onu içəri buraxmaq istəmədilər. Sonra qoltuğunda şərab butulkası olan sərsərinin üzünə qapını açdılar və onun gətirdiyi çaxırı acgözlüklə içməyə başladılar.

Beləliklə, Marsi atı da oğurlayıb apardı.

Kral hirsələndi. Bu dəfə oğlana dedi ki, kraliçanın barmağındakı üzüyü oğurlaya bilsən, qızımı sənə verəcəyəm, oğurlaya bilməsən, boynunu vurduracağam.

Marsi gecə saraya girib gizləndi. Birdən qulağına səs gəldi. Eşitdi ki, kral arvadına deyir:

- Mən indi durub axşam gəzintisinə çıxacam. Qayıdanda üzüyü mənə verərsən ki, Marsi onu oğurlaya bilməsin.

Kral gəzməyə çıxan kimi Marsi qaranlıq-

da kraliçanın yanına gəlib kralın səsini yamsılayaraq dedi:

- Əzizim, üzüyü ver, yoxsa indicə Marsi gəlib onu oğurlayacaq.

Kraliçə tez üzüyü çıxarıb qaranlıqda əri hesab etdiyi Marsiyə verdi. Oğlan üzüyü alan kimi qaçıb getdi.

Kral gəlib üzüyü istəyəndə kraliçə təəcübü ilə ona dedi.

- Bəs üzüyü indicə sənə vermədim? Kral acığından az qalırdı partlasın. O, çarəsiz qalıb taxt-tacını da, qızını da Marsiyə verdi. Gözəl bir toy şənliyi oldu. Toya dünyanın hər yerindən qonaqlar gəlmişdi.

Tərcümə edib işləyəni:
R. ƏLİYEV

DÜNYA XALQLARININ NAĞILLARI

TÜLKÜ VƏ XORUZ

FARS NAĞILI

Biri var idi, biri yox idi, qədim zamanlarda qoca bir xoruz var idi. O, heç zaman tülkünün pəncəsinə keçməmiş, həmişə onu aldatmağa nail olmuş, ona görə də, çoxlu ömür sürmüşdü.

Bir dəfə həmin xoruzun başı buğda dənəlməyə qarışmışdı. Birdən başını qaldırıb gördü ki, tülkü ona çathaçatdır.

Kənd uzaq idi, ora qaçmaq olmazdı. Xoruz çox çətinliklə uçub bir ağaca qona bildi. Tülkü ona yaxınlaşıb dedi:

- Ey, xoruz, nə üçün sən məni görən kimi uçub ağacın başına qondun?

Xoruz kinayəli şəkildə cavab verdi:

- Könlümdən keçirdi ki, qarşıma qaçıb sənə qucaqlaşım?

- Əlbəttə! Məgər sən heç nə bilmirsən? Padşah əmr edib ki, mənim məmləkətimdə heç bir heyvanın özündən zəifləri incitməyə ixtiyarı yoxdur. Bundan sonra qurdla quzu eyni bulaqdan su içəcək, göyərçinlə qırğı eyni yuvada yaşayacaq.

Qorxma, arxayın, aşağı düş, bir yerdə gəzək.

Xoruz dedi:

- Gəzmək yaxşı şeydi, ancaq ikilikdə yox. Gözələ, o biri heyvanlar da gəlib çıxsınlar, birlikdə gəzək. Bax, burdan görünür. Uzaqdan heyvanlar bizə sarı qaçirlar.

Tülkü soruşdu:

- Hansı heyvanlardı bizə sarı qaçanlar?

- Qurda oxşayır, ancaq qulaqları və quyruqları bir az uzundur.

Tülkü həyəcanla soruşdu:

- Bəlkə onlar avçarkalardı?

- Bəlkə də...

Tülkü qaçmağa başladı. Xoruz onun ardınca qışqırdı:

- Sən nə üçün qaçırsan?

- Ona görə ki, mənim avçarkalarla heç bir işim, alış-verişim yoxdur.

- Bəs sən demirdin ki, padşahın əmri ilə heç bir güclü heyvanın zəifi incitməyə haqqı yoxdur?

- Şah əmr verən zaman avçarkalar orada deyildilər. Əmrədən xəbərləri olmadığı üçün onlar məni parçalya bilərlər.

Tülkü bunu deyib, daha da bərk qaçmağa başladı. Xoruz isə ağacdan düşüb kəndə qayıtdı.

Tərcümə edib işləyeni:
R. ƏLİYEV

Rəssam Vəfa
İBRAHİMGIZI

DÜNYA XALQLARININ NAĞILLARI

ƏDALƏTLİ BÖLGÜ

ƏFQAN NAĞILI

İki adam üz-üzə əyləşib nahar eləyirdi. Onlardan birinin 5, o birinin isə 3 kökəsi var idi. Elə bu vaxt yol ilə cavan bir oğlan keçirdi. O, yaxına gəlib salam verdi. Nahar eləyənlər oğlanın salamını alıb, onu da yeməyə dəvət etdilər. Oğlan razılaşıdı və onlarla birlikdə süfrə arxasında əyləşdi. Yemək qurtaranda o, cibindən səkkiz qızıl pul çıxarıb yerə qoydu və dedi:

- Götürün, bu mənim kökəmin puludur.

Oğlan gedəndən sonra dostlar pulu bölmək istədilər. 5 kökənin sahibi dedi:

- 5 rupi mənim, üçü isə sənin. Ona görə ki, mənim 5 kökəm, sənə isə 3 kökən var idi.

Üç kökəsi olan kişi razılaşmadı. Dedi ki, pulu yarıbayarı bölməliyik. Mübahisə qızışdı, lakin onlar bir razılığa gələ bilmədilər. Nəhayət, pulları da götürüb bir ədalətli hakimə yonına gəldilər.

Hər şeyi olduğu kimi danışib, ondan kömək istədilər.

- Hakim diqqətlə dinləyəndən sonra 3 kökənin sahibinə dedi:

- Dostun öz xoşu ilə sənə üç qızıl verir, bəs sən onu niyə götürürsən?

- Cənab, mən bu bölgü ilə razı deyiləm. Mən öz halca, qanuni payımı istəyirəm.

Hakim gülümsündü.

- Deməli, sən öz qanuni payını istəyirsən, eləmi?

- Bəli.

- Onda sənə cəmi bir qızıl düşür, 7 qızıl isə qanunla dostuna çatmalıdır.

- Nə üçün, möhtərəm hakim? Mən heç üç qızılı razılaşmıram. Siz də deyirsiniz ki, mənə cəmi-cümlətəni bircə qızıl çatmalıdı. Bu ədalətsizlikdi.

Hakim dedi:

- Diqqətlə qulaq as. Siz üç nəfər olmusunuz, kökə isə üç dənə. Əgər hər kökəni üç yerə bölsək, bundan 24 hissə alınır. Əgər hamınız bərabər yemisinizsə, hərəniz cəmi 8 hissə yemisiniz. Sən üç kökəndən cəmi 9 hissə alınıb. Səkkizini sən özün yemisen, bir hissə qalıb. O biri adamın 5 kökəsindən 15 hissə alınıb. 8 hissəni o özü yeyib, 7 hissə qalıb. Əgər həmin yolçu da sizin kimi 8 hissə yeyibse, ona 7 hissə dostunun, 1 hissə isə sənə kökəndən pay düşüb. Elə buna görə də sənə bir, dostuna isə 7 qızıl düşür. Bir özün yaxşı-yaxşı fikirləş.

Tərcümə edib işləyeni:
R. ƏLİYEV